

Szarvasmarha-tenyésztés

Az állattenyésztés legfontosabb célja a hús-, tej-, és tojástermelés, valamint a textil- és bőripar számára fontos nyersanyag biztosítása. Hosszú évszázadokon keresztül az állattenyésztés a növénytermesztés egyik kiegészítő ágazata volt, a munkákat állati erővel végezték. Napjainkban is általában összefügg e két tevékenység, a növénytermesztést segíti az állattenyésztés, például trágyázás, és fordítva például takarmánynövény-termesztés. Mára a mezőgazdaság legdinamikusabban fejlődő ágazatává vált. Az állattenyésztés legfontosabb célja az állati termék előállítás. A haszonállatokat anyagi nyereség reményében tenyésztik.

A Föld különböző régióiban más-más célból tartják az állatokat. A tradicionális állattartásban az állatok minden termékét hasznosítják, ez főképp Afrikában és Ázsiában jellemző. A kettős hasznosításkor többféle termék közül kettő nagyobb súllyal rendelkezik, mint például a hús- és tejirányú szarvasmarhatartás, illetve a gyapjú- és húsirányú juh- és kecsketartás.

A trópusi területekre jellemző az iga- és húsirányú szarvasmarhatartás és a hús- és trágyatermelő sertéstartás is. Egy termék (legfőképp hús és tej) kiemelkedő hozamú termelése hosszú tenyésztői munka eredményeképp lehetséges, ilyen hasznosítást főképp a fejlett országokban találunk.

A szarvasmarhatartás az állattenyésztés legjelentősebb ágazata, az állomány létszáma megközelíti az 1,4 milliárdot. A populáció egyharmada Ázsiában, egynegyede Dél-Amerikában él. A népességhez viszonyított szarvasmarha-állomány ott nagy, ahol nagy legelőterületek vannak, illetve fejlett takarmánygazdálkodással rendelkeznek. A legintenzívebb szarvasmarhatartás Európában jellemző, itt a világ állományának 11%-a adja a világ tejterménységének 43%-át.

A világ legnagyobb szarvasmarha-állománya (kb. 200 millió) Indiában van. A vallási előírások miatt a hasznuk azonban minimális. Az Egyesült Államok és Ausztrália szarvasmarha-tenyésztése elsősorban a hústermelést szolgálja. Brazíliában van a világon a második legnagyobb szarvasmarha-állomány. Latin-Amerikában még Mexikó és Argentína szarvasmarha-állománya számottevő. A latin-amerikai országokban jelentős a húsexport, és a marhabőr hasznosítása is igen fontos. Az Alpok térségében és Észak-Európában a legelőkön és réteken alapuló szarvasmarha-tenyésztés a jellemző, de fontos a hústermelés is. Dél- és Kelet-Ázsiában a hagyományos legeltetésen alapuló szarvasmarha-tartás fő célja az állati erő hasznosítása.

A fejlettebb országok metropoliszai és települései körül mindenhol a világon meghonosodott a tejtermelő szarvasmarhák tenyésztése.

Magyar szürke szarvasmarha

Magyartarka

Szarvasmarha-tenyésztés

Földünkön élő szarvasmarha-állomány és annak hús- és tejtermelése (FAO, 2002)						
Kontinens	Állomány (millió db)	%	Hústermelés (millió tonna)	%	Tejtermelés (millió tonna)	%
Afrika	230,0	17	4,1	7	18,6	4
Észak- és Közép- Amerika	160,7	12	15,2	27	96,6	20
Dél-Amerika	308,6	23	11,8	21	47,0	10
Ázsia	470,9	35	11,2	20	96,7	20
Óceánia	37,7	3	2,7	5	24,6	5
Világ	1351,8	100	56,6	100	493,8	100

A gazdasági állatfajok közül a szarvasmarha-tenyésztés (*Bos taurus*) hazánkban és világviszonylatban is igen nagy jelentőségű. Egyik legfontosabb nemzetgazdasági feladata a lakosság tejjel és tejtermékekkel való ellátása. Magyarországon a tej- és tejtermék fogyasztás a környező európai országokéhoz viszonyítva mérsékeltebb. Az egy főre jutó hazai tejfogyasztás 163,5 kg/év (KSH, 2007).

A szarvasmarha-tenyésztés második legfontosabb haszna a hústermelés, amely hazánkban főleg az exportlehetőségek kihasználása miatt nagy jelentőségű. Az egy főre jutó hazai marhahúsfogyasztás 3,3 kg/év (KSH, 2007). A szarvasmarha-tenyésztés az elsősorban emberi táplálékként hasznosított tej- és hústermelés mellett fontos ipari nyersanyagokat is előállít.

Napjainkra mintegy 400 szarvasmarhafajtát tenyésztettek ki. A hasznosítás iránya szerint megkülönböztetünk tejtermelő (például holstein-fríz, jersey stb.), hústermelő (például hereford, charolais stb.) és vegyes hasznosítású (például magyartarka, brown swiss stb.) fajtákat. Napjainkban is jelentős őshonos fajtánk a magyar szürke szarvasmarha.

A KSH 2009. december 1-jei összeírása szerint a szarvasmarhák száma hazánkban 700 ezer, ebből a tehénállomány 312 ezer.